

absolute zekerheid zooals bij de exacte wetenschappen, wordt in deze hoogst zelden bereikt.

Het feit, dat van de 17 personen die allen gebruik hadden gemaakt van dit onzuivere drinkwater dat vrij stellig verontreinigd was door de excreta van een lijder aan febris typhoidea, er 14 in meerdere of mindere mate door dezelfde ziekte werden aangetast, terwijl iedere andere oorzaak van infectie met groote waarschijnlijkheid kon uitgesloten worden, geeft ons recht een zoodanig causaal verband aan te nemen.

Het hoofdresultaat dezer waarnemingen en beschouwingen, n. l. dat drinkwater, verontreinigd door dejectiën van een typhuslijder, in staat is den gebruiker van dat water te infecteeren, is geheel in overeenstemming met de overtuiging van een groot aantal hygienisten, daarentegen in weërspraak met hetgeen NAEGELI beweert ten aanzien van de hygienische eigenschappen van het drinkwater.

Na al hetgeen tegen de theorie van NAEGELI in 't algemeen reeds is aangevoerd, en waarbij het onvoldoende zijner uitspraak: „Das Trinkwasser auch wenn es nicht rein ist, kann der Gesundheit nicht schaden und am wenigsten Infectionskrankheiten verürsachen” duidelijk is bewezen, komt het mij overbodig voor hier mijn beweren tegenover die uitspraak te verdedigen.

Ik vertrouw dat deze waarneming, die zich zoo geheel aansluit aan hetgeen door ROUTH 1), W. BUDD 2), GIETL 3), HAEGLER 4) en ook in ons land door EGELING 5) is waargenomen en beschreven, er toe zal bijdragen om de overtuiging te versterken dat *abdominaaltypus* door drinkwater kan worden verbreid, en dat derhalve goed drinkwater voor de gezondheid van individuen en volk van hoog belang is.

WETENSCHAPPELIJKE MEDEDEELINGEN.

EEN NIEUW KENMERK VOOR LONGFISTEL BIJ PYOPNEUMOTHORAX wordt meêgedeeld door Dr. UNVERRICHT in het tijdschrift van FERRICHS en LEYDEN. Het is het „*Wasserpfeifengeräusch*”.

Als bij pyopneumothorax gas of vloeistof uit de pleuraholte gezogen wordt, zal door een bestaande fistel de lucht uit de long in de pleuraholte kunnen stroomen. Als de opening dezer fistel is beneden het niveau van de vloeistof in de pleuraholte, zal de lucht uit de fistel borrelende in de vloeistof omhoog kunnen stijgen. In twee gevallen van pyopneumothorax met een longfistel heeft UNVERRICHT uit dit borrelende geluid na de aspiratie van den

-
- 1) *Faecal Fermentation as a cause of Disease*. London 1856.
 - 2) *The Lancet*, October 1859 en *Med. Times*, Maart 1861.
 - 3) *Die Ursache des Enter. Typhus in München*, 1865.
 - 4) *Deutsches Archiv f. Klin. Medicin*, XI. 3.
 - 5) *Schat der Gezondheid*, 6de Jaargang. Haarlem 1863, blz. 109—111.

etter gedurende het leven de aanwezigheid der fistel kunnen diagnosticceeren; post mortem kon hij zich in beide gevallen van de juistheid der diagnose overtuigen.

Omdat dit geluid alleen gehoord wordt als de opening der fistel ligt onder het niveau van de vloeistof, moet het natuurlijk mogelijk zijn in sommige gevallen de plaats van de fistel vrij nauwkeurig te bepalen, door te onderzoeken bij welke ligging van den patiënt het geluid gehoord wordt en bij welke liggingen het geluid niet gehoord wordt.

De naam „wasserpfeifengeräusch” werd door den ontdekker aan dit geluid gegeven, omdat de genese en het karakter er van overeenkomen met die van het borrelen in eene bekende Turksche tabakspijp, waarvan de pijp die de rook aanvoert onder het water zich opent, terwijl de rook wordt weggevoerd door een opening boven het water.

T.

TOPOGRAPHISCHE STUDIE VAN HET VERLOOP DER ZENUWVEZELEN IN DE GEZICHTSZENUW, door Dr.

J. Samelsohn (*Centrabl. f. d. med. Wissensch.*, 1880, n°. 23). — Topographische kennis van het verloop der zenuwvezelen van de gezichtszenuw is wel alléén langs pathologisch-anatomischen weg te verkrijgen. SAMELSOHN heeft, met het oog hierop, aan een nauwkeurig onderzoek onderworpen de oogzenuw van een patiënt, dien hij drie jaren vóór den dood had geobserveerd met scotoom van de gele vlek ten gevolge van retrobulbaire neuritis met opvolgende atrophie van de buitenzijde der papilla nervi optici. Bij de autopsie vond SAMELSOHN ter hoogte van het foramen opticum atrophie met bindweefselwoekering van het centraal gedeelte der zenuw. Naarmate hij dichter bij het oog doorsneden nam vond hij dit atrophisch gedeelte meer buitenwaarts, maar altijd omgeven door eene laag van gezonde vezelen, welke laag dan buitenwaarts steeds smaller en binnenwaarts evenredig breeder wordt. De atrophische bundels, die hier de macula lutea hebben voorzien, bedroegen ongeveer de helft van de geheele gezichtszenuw.

S.

**EEN NIEUW VERBAND VOOR DEN NAVEL VAN PAS-
GEBOREN KINDEREN** wordt door Prof. DOHRN in het *Centralblatt für Gynäkologie* van 3 Juli jl. aangeprezen, omdat de thans gebruikelijke verzorging van de stomp der navelstreng omslachtig is en gevaarlijk wegens de mogelijkheid van infectie van buiten.

DOHRN handelt als volgt. Nadat het kind behoorlijk gereinigd is, wordt het op een tafel gelegd en de stomp der navelstreng en de omtrek van den navel met carboloplossing 2½ pCt gewasschen. Daarna wordt onder de bij de geboorte aangelegde ligatuur een nieuwe gelegd met een bandje dat geruimen tijd in carbolzuur heeft gelegen, en dan het daar boven gelegen gedeelte der streng met de oude ligatuur afgeknipt. Vervolgens wordt een laag carbolwatten op en rondom de stomp gelegd en daarover een stuk hechtpleister ter grootte van een hand vastgekleefd. Dit verband blijft tot den zevenden dag liggen, en als men het dan wegneemt vindt men de stomp der navelstreng geheel of althans bijna geheel afgestooten, het kind blijft voor infectie bewaard, en de afscheiding der streng is minder rijkelijk dan bij